
Príloha č. 4

Vyhodnotenie stanovísk doručených k oznámeniu o strategickom
dokumente

Vyhodnotenie stanovísk doručených k Oznámeniu o strategickom dokumente

O vypracovaní Oznámenia o strategickom dokumente „Stratégia ochrany ovzdušia Slovenskej republiky do roku 2030, 1. časť – Národný program znižovania emisií“ (ďalej len „oznámenie“), podľa zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o posudzovaní vplyvov“), bola verejnosť informovaná na webovom sídle www.enviroportal.sk ako aj prostredníctvom inzerátu zverejnenom v denníku s celoštátnym dosahom- denník SME, dňa 31.8.2018. Stanoviská k oznámeniu bolo možné zasielať na adresu Ministerstva životného prostredia SR do 15 dní od uverejnenia oznámenia.

K oznámeniu boli doručené 3 stanoviská s pripomienkami, pričom pripomienky sa týkali prevažne samotného strategického dokumentu.

Stanoviská Ing. Andreja Švehlu, člena Rady seniorov z Dolného Kubína a Dany Marekovej z Občianskej iniciatívy Za čisté ovzdušie, boli zaslané listom. Stanovisko Centra pre trvaloudržateľné alternatívy bolo zaslané formou sledovania zmien v oznámení.

Ing. Andrej Švehla, CSc., člen Rady seniorov, J. Gagarina 2000/11, 026 01 Dolný Kubín, list zo dňa 13.9.2018

Zaslal nasledovné pripomienky (podnety):

- 1) Prijatť zákonné opatrenia na zákaz spaľovania odpadu v lokálnych kúreniskách fyzických aj právnických osôb a umožniť dôslednú a vykonateľnú fyzickú kontrolu na miestach, kde existuje podozrenie zo spaľovania odpadu certifikovanou organizáciou. Pri preukázateľnom porušení týchto opatrení pristúpiť k finančnému postihu.
- 2) Právnické osoby produkujúce „spáliteľný“ odpad (/ne/palivo) zákonom zaviazatť jeho úplnou ekologickou likvidáciou (ak je to technologicky možné tak recykláciou) a v prípade nedodržania likvidácie (recyklácie) takéhoto odpadu ich primerane finančne postihovať.
- 3) Nájsť a uplatňovať účinný ekonomický model finančnej dotácie na podporu využívania nízko emisných zdrojov energie pri lokálnom vykurovaní.

V liste vyjadruje neistotu, či pertraktované finančné dotácie na výmenu zastaraných kotlov zásadným spôsobom motivujú používateľov lokálnych kúrenísk, v ktorých, okrem štandardného paliva, sa spaľujú aj odpady. Predstava ušetrenia na palive je tou najväčšou motiváciou, aby (ne)palivom kúrili vo svojom kúrenisku, bez ohľadu na ovzdušie.

Má skúsenosti zo štvrte rodinných domov, ktorá je plne plynofikovaná s prípojkami do všetkých domov vybavených plynovými kotlami, ale zároveň u viacerých aj starými kotlami na tuhé palivo, ktoré sa stále používajú.

Poukazuje na skutočnosť, že najmä na vidieku, v hornatých okresoch, nie je problém získať palivové drevo z hory za lukratívnu cenu a potom ho svojpomocne pílením a rúbaním /štiepaním spracovať na vhodné palivo do kotla, a to zväčša bez akéhokoľvek ohľadu na rušenie susedov.

Zo štúdie o emisných faktoroch Výzkumného energetického centra VŠB TU Ostrava je evidentné, ako spaľovanie aj štandardného paliva pri optimálnych podmienkach zaťažuje ovzdušie tuhými znečisťujúcimi látkami (TZL), nehovoriac o spaľovaní odpadov, ktoré ich zvyšuje o 2000-10000% ,oproti spaľovaniu suchého dreva. Autor štúdie J. Horák uvádza, že „nesprávne prevádzkované“ vykurovanie rodinného domu môže vyrobiť až 250 kg tuhých častíc za sezónu.

Pokiaľ priame finančné náklady na kúrenie pevným palivom budú nižšie, ako náklady spojené s používaním nízko emisných palív (plyn), dovedy akákoľvek zmena starých „úsporných“ návykov sa vo výraznejšej miere nedá očakávať, a to aj vzhľadom na nízke ekologické povedomie mnohých spoluobčanov.

Vyjadrenie:

- 1) *Spaľovanie odpadu v lokálnych kúreniskách je zakázané, podľa Zákona č. 137/2010 Z.z. z 3. marca 2010 o ovzduší, §14 sa smú spaľovať len palivá, ktoré sú povolené. Povolené palivá určuje vyhláška MŽP SR č. 410/2012 z 30. novembra 2012, z ktorej vyplýva, že odpady sa smú spaľovať len v špecifických zariadeniach (spaľovne odpadov a zariadenia na spoluspaľovanie odpadov). Vykonateľná kontrola a prípadný finančný postih v prípade spaľovania odpadov v lokálnych kúreniskách je jedným z podporných opatrení, ktoré v Národnom programe znižovania emisií budú figurovať.*
- 2) *Pripomienka je sčasti irelevantná, nakoľko už dnes platí právna úprava týkajúca sa nakladania s odpadom ktorá zaväzuje nakladať s odpadom v súlade s hierarchiou odpadového hospodárstva (§ 6 ods. 1 zákona č. 79/2015 Z. z. o odpadoch). Prax však ukazuje, že spaľovanie odpadu na Slovensku sa uskutočňuje aj v zariadeniach, ktoré nespĺňajú požiadavky na spaľovanie odpadu (napr. v domácych kúreniskách). Na elimináciu týchto prípadov je potrebné zaviesť preventívne opatrenia: t. j. osvetu ako aj represívne opatrenia: t. j. kontrolu takýchto zariadení. Obe opatrenia sú v rámci Národného programu znižovania emisií.*
- 3) *Jedným z opatrení je tzv. „Kotlíková dotácia“, ktorej cieľom je podpora využívania nízko emisných zdrojov energie pri lokálnom vykurovaní.*

Dana Mareková, Občianska iniciatíva Za čisté ovzdušie, Podjavorinskej 7, 811 03 Bratislava, list zo dňa 17.9.2018

V stanovisku žiada zapracovanie nasledovných pripomienok:

- 1) k časti II. 7. Vzťah k iným strategickým dokumentom: navrhuje identifikovať doplniť a pri príprave stratégie vychádzať zo všetkých súvisiacich strategických dokumentov. A to jednak súvisiacich dokumentov z iných oblastí (napr. oblasť zdravotníctva, dopravy atp.) ako aj dokumentov prijímaných na regionálnej resp. lokálnej úrovni.

Pripomienku zdôvodňuje nasledovne: V pripomienkovanom Oznámení sa uvádza, že „Program je koncepčný dokument ... bude podkladom pre rozhodovanie a správne nasmerovanie opatrení tam, kde sú najviac potrebné a ... kde sa očakáva dosiahnutie najlepších výsledkov. Riešené bude najmä vykurovanie domácností, doprava, priemysel, energetika, poľnohospodárstvo a iné. ...“

Je nevyhnutné aby „strešná stratégia“ pre riešenie emisií a kvality ovzdušia v SR (čiže pripravovaný dokument) tvorila efektívny rámec a teda synergizovala s už prijatými súvisiacimi stratégiami. Poukazuje na potrebu sa s týmito oboznámiť, inšpirovať sa identifikovanými opatreniami a harmonizovať prístup. Len tak je možné včas dosiahnuť potrebný posun v znižovaní emisií. V opačnom prípade bude totiž prijatý ďalší zmätočný dokument a systém ochrany ovzdušia na Slovensku nebude koherentný, jednotný a teda nebude zrozumiteľný pre tých, ktorí sa ním majú riadiť, čím významne ohrozí implementovateľnosť a dopad.

Počas práce s témou ovzdušie v Bratislave identifikovali niekoľko ďalších dokumentov, ktoré považujú za užitočné a relevantné pre pripravovanú stratégiu ochrany ovzdušia do 2030, vrátane aktuálnej časti Národný program znižovania emisií.

Ide jednak o strategické dokumenty s celoslovenskou pôsobnosťou ako aj o dokumenty či koncepcie, ktoré prijala a má implementovať Bratislava.

Príkladom uviedla: Strategický plán rozvoja dopravy SR, NEHAP IV. – Akčný plán pre životné prostredie a zdravie; Bratislava rozumné mesto 2030, Akčný plán udržateľného energetického rozvoja Bratislavy, Koncepcia rozvoja MHD v Bratislave, Územný generel dopravy Bratislavy.

Pripomienku dokumentuje najmä na príklade stratégií súvisiacich s dopravou v Bratislave, avšak má za to, že obdobná situácia je v iných častiach Slovenska a v iných „témach“ či odvetviach, energetika, vykurovanie, poľnohospodárstvo, ktoré je teda tiež potrebné brať v úvahu a synergicky zapracovať.

- 2) k časti III. 2 Údaje o výstupoch: navrhuje doplniť, ako jeden z výstupov procesu, návrhy na legislatívne úpravy potrebné k implementácii a presadzovaniu navrhovaných opatrení.

Požiadavku zdôvodňuje nasledovne: Počas pracovných skupín organizovaných MŽP k identifikácii opatrení bolo opakovane spomenuté, že k efektívnemu riešeniu problému kvality ovzdušia, vrátane dosiahnutia redukcie

emisií a zlepšenia kvality ovzdušia, chýbajú niektoré systémové nástroje. Osobitne chýbajú legislatívne jasne stanovené povinnosti a kompetencie a korešpondujúci mechanizmus vymáhania záväzkov.

Táto skutočnosť je zrejmá napríklad pri implementácii opatrení vyplývajúcich z (Integrovaného) programu na zlepšenie kvality ovzdušia, ktorý síce uvádza opatrenia na zlepšenie kvality ovzdušia a určuje povinné osoby, avšak v praxi nedochádza k (včasnej) implementácii opatrení. Tento stav navyše zostáva bez konsekvencií. Pritom programy na zlepšenie kvality ovzdušia sú, v súlade so zákonom č. 137/2010 Z.z., kľúčovým nástrojom na zlepšovanie kvality ovzdušia v oblastiach riadenia kvality ovzdušia, ktoré významnou mierou prispievajú tiež k celkovému stavu emisií v krajine. Tento nástroj nefunguje práve pre deficit legislatívnej úpravy.

Má za to, že akákoľvek stratégia či program nebudú efektívnym nástrojom, ak bude chýbať kvalitný, tzn. legislatívne ukotvený, mechanizmus sledovania implementácie opatrení a vyvodzovania jasných a adresných dôsledkov. Redukčné záväzky SR na roky 2020 a osobitne 2030 sú ozaj prísne a opatrenia na ich dosiahnutie sú často komplexné (nepriinášajú rýchly, ale až postupný efekt). Preto je nevyhnutné začať s opatreniami okamžite a k tomu musí smerovať aj nápomocný legislatívny rámec kompetencií, vymáhateľných a sankcionovateľných povinností.

Vyjadrenie:

- 1) *Pripomienku berieme na vedomie a považujeme za opodstatnenú. Národný program znižovania emisií vychádza v čo najväčšej možnej miere z už existujúcich strategických dokumentov, ktoré majú dopad na ovzdušie.*
- 2) *Pripomienku berieme na vedomie a považujeme za opodstatnenú. Do výstupov Národného programu znižovania emisií sú zahrnuté návrhy detailné informácie o opatreniach, aj zodpovedné orgány za ich implementáciu. Detailné informácie o opatreniach sú uvedené v kapitole 4. 1. Pre každé opatrenie je navrhnutá sada indikátorov, ktorá zabezpečí kontrolu: prípravy, realizácie, výstupu aj výkonu opatrenia, na základe týchto zistení, bude možné efektívne zasiahnuť aby boli opatrenia implementované v požadovanom rozsahu; indikátory budú prezentované na verejnom prerokovaní; ak predpokladom realizácie opatrenia je iba vykonanie legislatívnej zmeny – je to v indikátoroch zahrnuté a sledované.*

Centrum pre trvalo udržateľné alternatívy, e-mail „FW: Oznámenie na 15 dní: Stratégia na zlepšenie kvality ovzdušia zo dňa 27.11.2018

Stanovisko Centra pre trvalo udržateľné alternatívy bolo zaslané formou sledovania zmien v oznámení o strategickom dokumente. Doplnená bola najmä osnova/obsah strategického dokumentu, vecný a časový harmonogram prípravy a schvaľovania, údaje o priamych a nepriamych vplyvoch na životné prostredie ako aj možné riziká. Upresnia sa týkali tiež orgánov kompetentných na prijatie strategického dokumentu, požiadaviek na vstupy, údajov o výstupoch a vplyvoch na zdravotný stav obyvateľstva.

Vyjadrenie:

Niektoré z pripomienok boli k samotnému textu Oznámenia o strategickom dokumente (ďalej len Oznámenie“). Oznámenie je možné považovať za prijatý dokument, do ktorého nie je možné, v štádiu zasielania pripomienok verejnosti, zasahovať. Oznámenie, ktoré nemá potrebné náležitosti môže byť upravované len podľa podmienok uvedených v §5 ods. 8 zákona o posudzovaní vplyvov.

Pripomienky k obsahu Národného programu na znižovanie emisií:

- *vybrané opatrenia a politiky v členení podľa sektorov, vrátane časového harmonogramu ich implementácie,*
- *popísané budú vybrané opatrenia a zodpovedné orgány ich implementácie,... – navrhnuté rozšírenie pokladáme za zbytočne detailné,*

- *v tejto časti bude popísané projektované dosiahnutie zníženia emisií,... – pripomienku berieme na vedomie a považujeme za opodstatnenú. V najväčšom možnom rozsahu bude zapracovaná,*
- *navrhované pripomienky sú zapracované v kapitole 4 bod 4.1 , kde pre každé prioritné opatrenie je určené: zodpovedný orgán, dotknuté sektory, doba implementácie (začiatok-koniec), kvantifikácia dosiahnutej redukcie emisií po rokoch. Upozorňujeme, že ide o potenciálne opatrenia, ktoré musia prejsť schválením vlády a Európskou komisiou.*

Pripomienky k vecnému a časovému harmonogramu:

- *analýza súčasnej situácie – do takého detailu, akými informáciami disponujeme, on-line mapa nebude realizovaná v rámci Národného programu na znižovanie emisií,-analýza súčasnej situácie je NAPCP opísaná detailne v kapitole 2 Pokrok v znižovaní emisií a zlepšovaní kvality ovzdušia dosiahnutý realizáciou dosiaľ prijatých politík a opatrení a súlad s národnými a európskymi záväzkami*
- *identifikácia potrebných opatrení,.. – navrhnuté rozšírenie pokladáme za zbytočne detailné. Opatrenia boli navrhnuté tematicky zameranými expertnými pracovnými skupinami. Navrhované opatrenia boli následne konzultované so Svetovou bankou, ktorá bola partnerom MŽP SR pri príprave Stratégie ochrany ovzdušia zodpovedným za spracovanie ekonomických analýz na zistenie potenciálu identifikovaných opatrení redukovať emisie na dosiahnutie požadovaných národných záväzkov. V rámci ekonomickej analýzy boli vypracované krivky marginálnych nákladov znižovania emisií (MACC krivky). Efektivita navrhnutých opatrení sa hodnotila ako nákladovosť konkrétneho opatrenia na zníženie jednotkového množstva emisií. Na základe predmetnej analýzy boli navrhnuté prioritné opatrenia na zníženie emisií.*
- *vypracovanie systému kontroly – berieme na vedomie, v realisticky dosiahnuteľnom rozsahu zahrnieme do NPZE- pre prioritné opatrenia NAPCP je vypracovaná sada indikátorov, ktorá zabezpečí kontrolu, prípravy, realizácie, výstupu aj výkonu opatrenia, na základe týchto zistení, bude možné efektívne zasiahnuť aby boli opatrenia implementované v požadovanom rozsahu; indikátory budú prezentované na verejnom prerokovaní.*
- *finalizácia NAPCP, vrátanie popisu finančného krytia opatrení – Predmetný NAPCP je vypracovaný podľa štruktúry danej smernicou EÚ 2016/2284.*
- *financie potrebné na realizáciu NAPCP – sú predmetom ekonomickej analýzy NAPCP, ktorej výsledky budú podkladom pre rokovanie vlády. Napr. Kotlíková dotácia bude spolufinancovaná z OPKŽP.*